

УДК 81'42:37

DOI: <http://doi.org/10.32589/1817-8510.2025.4.354798>

Шовковий В'ячеслав Миколайович,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри методики викладання української
та іноземних мов і літератур,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
ORSID ID: [0000-0003-4876-2162](https://orcid.org/0000-0003-4876-2162)
v.shovkovyi@knu.ua

Шовкова Тетяна Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри германської філології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
ORSID ID: [0000-0002-2440-1293](https://orcid.org/0000-0002-2440-1293)
t.shovkova@knu.ua

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ГЕРМАНІСТІВ НІМЕЦЬКОГО ЕМОТИВНОГО МОВЛЕННЯ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ

Стаття присвячена методиці навчання студентів-германістів німецького емотивного мовлення на початковому етапі. Визначено, що навчання емотивного мовлення має розпочинатися на початковому рівні вивчення німецької мови студентами-германістами. На рівнях А1–А2 студенти мають засвоїти лексичні одиниці, що відображають одинадцять основних емоцій: радість, страх, подив, смуток, злість, інтерес, довіра, очікування, огида, сором, провина. Ці лексичні засоби повинні відповідати таким критеріям: семантичної цінності, відповідності лексики комунікативним потребам на певному рівні володіння мовою, експліцитності, лексико-граматичної конгруентності. Студенти повинні оволодіти лексичними засобами емотивності в чотирьох видах мовленнєвої діяльності. Для цього необхідно застосовувати дві групи вправ: I група – вправи на формування навичок вживання та розуміння лексичних одиниць (з їхніми граматичними характеристиками), які слугують для вираження емоційних станів, у чотирьох видах мовленнєвої діяльності – аудіюванні, читанні, говорінні та письмі; II група – вправи / завдання на формування умінь розуміння емотивної інформації тексту під час аудіювання та читання, а також умінь виражати емоції на рівні тексту в говорінні та письмі.

Ключові слова: методика навчання, навчання емотивно-го мовлення, навчання німецької мови, критерії добору лексики, комплекси вправ.

Shovkovyi, Vyacheslav,
DSc in Education, Full Professor,
Head of the Department of Methodology
of Teaching Ukrainian and Foreign Languages
and Literatures, Institute of Philology of the Kyiv National
Taras Shevchenko University, Kyiv, Ukraine.
ORSID ID: [0000-0003-4876-2162](https://orcid.org/0000-0003-4876-2162)
v.shovkovyi@knu.ua

Shovkova Tetiana,
PhD, Assistant Professor,
Department of Germanic Philology and Translation,
Taras Shevchenko National University of Kyiv.
ORSID ID: [0000-0002-2440-1293](https://orcid.org/0000-0002-2440-1293)
t.shovkova@knu.ua

TEACHING GERMAN EMOTIVE SPEECH TO GERMANIC STUDIES STUDENTS AT THE BEGINNER LEVEL

The article is dedicated to the methodology of teaching German emotive speech to students of Germanic studies at the beginner level. It is established that the teaching of emotive speech should begin at the initial stages of learning the German language for students of Germanic studies. At the A1-A2 levels, students need to master lexical units that reflect eleven basic emotions: joy, fear, surprise, sadness, anger, interest, trust, expectation, disgust, shame, and guilt. These lexical items must meet the following criteria: semantic value, relevance to communicative needs at a given language proficiency level, explicitness, and lexicogrammatical congruence. Students must acquire emotive lexical tools in four types of speech activity. For this purpose, two groups of exercises should be used: Group I – exercises aimed at developing skills in using and understanding lexical units (with their grammatical characteristics) that express emotional states in four types of speech activity – listening, reading, speaking, and writing; Group II – exercises/tasks aimed at developing the ability to understand emotive information in a text during listening and reading, as well as the ability to express emotions at the text level in speaking and writing.

Key words: teaching methodology, emotive speech training, German language learning, lexical selection criteria, exercise complexes.

Постановка проблеми. Емотивне мовлення тісно пов'язане з експресивною функцією мови, яка спрямована на вираження внутрішнього стану мовця, його суб'єктивного ставлення до того, про що він говорить, на передання емоційних реакцій, почуттів та оцінки мовцем людей, подій, явищ, предметів. Емоції, виражені засобами мови, не лише передають інформацію, але й збагачують її суб'єктивним забарвленням. Уміння виражати емоції мовними засобами є важливим аспектом не тільки для повсякденного

спілкування, а й для глибшого розуміння культурної специфіки комунікації. Емоції, закодовані в мові, дозволяють створювати зв'язок між людьми, сприяють взаєморозумінню та збагачують мовну картину світу мовця. Для студентів-германістів емотивне мовлення є важливим складником комунікативної компетентності, оскільки воно допомагає не лише оволодіти мовними засобами, але й поринути в культурні та соціальні норми спілкування представників німецькомовних країн, інтегруватися в іншу мовну та культурну реальність. Адекватне використання засобів емотивності дозволяє студентам більш точно передавати свої думки, враження та реакції, а також покращує взаємодію в різноманітних комунікативних ситуаціях.

Нині проблема навчання емотивного мовлення є мало дослідженою в аспекті рівневого підходу до навчання німецької мови. Актуальною є ця проблема і на початковому етапі навчання, адже студенти часто стикаються з труднощами у вираженні емоцій та правильному розумінні емоційних відтінків у мовленні носіїв німецької мови. На початкових рівнях навчання мови (A1–A2) студенти часто ознайомлюються з базовою лексику та граматику, але емотивне мовлення, яке передбачає більш складну й багатогранну вербалізацію внутрішніх переживань, не завжди отримує належну увагу, хоча значущість його в мовно-мовленнєвій підготовці здобувачів освіти є незаперечною. Отже, потреба розвивати в студентів-германістів емотивне мовлення на всіх етапах навчання, зокрема і на початковому, зумовлює актуальність обраної для дослідження проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти навчання емотивного мовлення у вітчизняній методиці були предметом дослідження в працях К. Михайлюк (методи навчання емотивної лексики учнів 11 класів закладів загальної середньої освіти на уроках англійської мови), А. Жари (методика навчання емотивної лексики учнів 11 класів на уроках англійської мови), Н. Захарії (навчання емотивного мовлення на уроках англійської мови в 11 класі філологічного напрямку). Науковці схарактеризували засоби вираження емотивності, сутність емотивної компетентності, цілі її формування, місце емотивного компонента в навчанні іншомовної лексики, принципи, стратегії та прийоми, а також комплекси вправ, спрямовані на ефективне оволодіння емотивною іншомовною лексику (Михайлюк, 2023; Жара, 2022; Захарія, 2025). Н. Моспан у дисертації, присвяченій навчанню майбутніх філологів емоційно-модальної інтонації в англійській мові з використанням автентичних відеокурсів, визначила лінгвістичні, психологічні та методичні основи навчання емоційно-модальної інтонації, обґрунтувала навчальний потенціал автентичних відеокурсів для навчання емоційно-модальної інтонації, дібрала

найчастіше вживані емоційно-модальні значення в англійському мовленні на основі аналізу усного діалогічного мовлення автентичних відеокурсів для оволодіння ними студентами II курсу мовних спеціальностей; обґрунтувала та розробила підсистему вправ для навчання емоційно-модальної інтонації з використанням автентичних відеокурсів; створила модель процесу навчання студентів II курсу мовних спеціальностей емоційно-модальної інтонації з використанням автентичних відеокурсів, уклала методичні рекомендації для навчання студентів II курсу мовних спеціальностей емоційно-модальної інтонації з використанням автентичних відеокурсів (Моспан, 2009). Г. Подосиннікова та В. Мокренко дослідили потенціал автентичних карикатур у навчанні емотивності монологічного мовлення. Дослідники вважають, що “карікатури як ціле призначені для того, щоб викликати емоційну реакцію, їхні тексти можуть бути прикладом живого емоційного спілкування та спонукати студентів до використання мовних засобів, які відбивають почуття, емоціональні стани” (Подосиннікова & Мокренко). Таким чином, науковці зробили певний внесок у розроблення методики навчання іншомовного емотивного мовлення, проте навчання німецького емотивного мовлення досі не було предметом спеціальних досліджень.

Мета статті – здійснити добір засобів вираження категорії емотивності та розробити методику навчання емотивного мовлення студентів-германістів на початковому етапі вивчення мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Емотивність – “текстова категорія, підпорядкована інформативності або модальності, яка виражає емоційне ставлення адресанта (автора), його функції у тексті, дійових осіб, імовірні емоції реального чи змодельованого авторською свідомістю гіпотетичного читача щодо описуваних подій, явищ, персонажів, їхньої поведінки й актуалізується за допомогою емоційно заряджених текстових компонентів (емоціогенних маркерів)” (Селіванова, 2006, с. 42). Емотивність мовлення – це властивість мовного висловлювання передавати емоції, почуття, ставлення мовця до предмета чи ситуації. Емотивність допомагає встановити емоційний контакт між учасниками спілкування, підвищує ефективність передання інформації, робить мовлення більш переконливим і запам'ятовуваним.

Навчати емотивного мовлення потрібно вже на початковому етапі опанування іноземної мови, що, як показує досвід авторів статті, дозволяє студентам швидше долати мовні бар'єри та відчувати себе впевненіше в розмові. Початковий рівень навчання (A1–A2) відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (ЗЄР, 2003) характеризується набуттям здобувачем освіти умінь спілкування в побуті на прості, знайомі повсякденні теми (осо-

бисте життя, сім'я, покупки, місцевість, робота, навчання), умінь брати участь у простих і звичних бесідах, де потрібно здійснювати прямий обмін інформацією на знайомі теми, умінь описувати за допомогою простих фраз своє оточення, найближче середовище та те, що пов'язано з основними потребами. Початковий рівень навчання іноземної мови орієнтований на задоволення елементарних базових побутових потреб у ситуаціях повсякденного життя. Одним із важливих аспектів цього рівня є навчання базових емоцій, адже емоційний контекст завжди присутній у повсякденній комунікації, оскільки людина часто висловлює свої почуття та реакції на навколишній світ, і початковий рівень навчання має забезпечити можливість для студентів передавати мовними засобами елементарні емоції. Відповідно до цього, вважаємо, що на початковому етапі навчання студенти повинні оволодіти мовними засобами вираження базових емоцій.

Проаналізувавши праці Р. Плутчика (Plutchik, 1980), який виокремлює вісім базових емоцій (радість, довіра, страх, подив, смуток, огида, злість та очікування), а також К. Ізард (Izard, 1992), який виокремлює десять основних емоцій (інтерес, радість, здивування, смуток, страх, сором'язливість, провина, гнів, огида, презирство), а також навчальні посібники з німецької мови для початкового етапу (Wortschatztrainer, 2016; Duckstein, 2016; Evans, 2019a; Evans, 2019b; Glass-Peters, 2016a; Glass-Peters 2016b; Кудіна, Феклістова, 2007; Habersack, 2020), ми виокремили 12 базових емоцій, засобами вираження яких повинні оволодіти студенти-германісти на початковому етапі навчання: *радість, страх, подив, смуток, злість, інтерес, довіра, очікування, огида, сором, провина*.

Засобами вираження емотивності є лексико-фразеологічні засоби: лексичні одиниці (емотивність виражена в прямому або в переносних значеннях слова), фразеологізми, художні засоби (епітети, метафори, порівняння, гіперболи тощо), одиниці синтаксису: окличні речення, повтори, риторичні запитання, емоційні вставки, експресивні вигуки, питальні конструкції; інтонація; невербальні засоби спілкування – міміка, жести (Захарія, 2025, с. 27–41). Початковий рівень володіння мовою (A1–A2) характеризується простотою висловлювань, експліцитністю, відсутністю образності мовлення, фокусом на найбільш необхідній інформації. Тому на початковому етапі навчання мови слід зосередитися на навчанні лексичних одиниць (та їхніх граматичних парадигм), емотивність яких відображена у їхніх прямих значеннях.

ДЖЕРЕЛАМИ ДОБОРУ ЛЕКСИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЕМОЦІЙ СТАЛИ: 1) DUDEN – DAS GROSSE WÖRTERBUCH DER DEUTSCHEN SPRACHE // <https://www.duden.de/woerterbuch>;

2) НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ А1–А2 (WORTSCHATZTRAINER, 2016; DUCKSTEIN, 2016; EVANS, 2019A; EVANS, 2019B; GLASS-PETERS, 2016A; GLASS-PETERS 2016B; КУДІНА, ФЕКЛІСТОВА, 2007; HABERSACK, 2020).

На основі **критеріїв семантичної цінності** (добору підлягають лексичні одиниці, за допомогою яких позначаються базові емоції людини); **відповідності лексики комунікативним потребам на певному рівні володіння мовою** (початковий рівень володіння мовою (A1–A2) передбачає добір лексики, яка здатна задовольнити потреби повсякденного спілкування, здійснювати прямий обмін інформації), **експліцитності** (добору підлягає емотивна лексика, у якій емотивність виступає в прямих значеннях; також добору підлягають фразеологічні сполуки, ідіоми, значення яких є легковивідними); **лексико-граматичної конгруентності** (добору підлягають лексичні одиниці, парадигма яких відповідає граматичним темам, які вивчаються на початковому рівні) здійснено добір емотивної лексики для початкового етапу навчання німецької мови:

– **радість (die Freude)** – A1: die Freude – радість, Glück – щастя, удача, радість, fröhlich – веселий, радісний, glücklich – щасливий, lachen – сміятися, freuen (über + Akk.) – радіти чомусь, jubeln – вітати, радіти, sich (sehr) freuen über + Akk – радіти чомусь; Spaß haben/machen – насолоджуватися / приносити задоволення, веселощі A2: Vergnügen – задоволення, насолода, Fröhlichkeit – веселощі, радісний настрій, erfreut – радісний, задоволений, heiter – веселий, життєрадісний, Freude haben an + Dativ – мати радість від чогось, vor Freude lachen – сміятися з радості, aus vollem Herzen freuen – радіти від усього серця;

– **страх (die Angst)** – A1: die Angst – страх, ängstlich – боязкий, наляканий, fürchten (sich vor + Dativ) – боятися чогось, Angst haben vor + Dativ – боятися чогось, erschrecken – налякатися; A2: Furcht – страх, боязнь, Schrecken – жах, переляк, Unruhe – неспокій, furchtsam – боязкий, verängstigt – наляканий, bangen – хвилюватися, боятися, sich ängstigen – боятися, тривожитися, Angst und Bange sein – бути дуже наляканим, jemandem Angst machen – налякати когось;

– **подив (die Überraschung)** – A1: die Überraschung подив, überrascht – здивований, sich wundern (über + Akk.) – дивуватися, überraschen – дивувати, несподівано радувати; A2: Erstaunen – подив, здивування, erstaunt – здивований, verwundert – здивований, staunen – захоплено дивуватися, erstaunen – вражати, дивувати, den Augen nicht glauben können – не вірити своїм очам, den Mund nicht mehr zu bekommen – бути дуже здивованим;

– **смуток (die Traurigkeit)** – A1: die Traurigkeit – смуток, traurig – сумний, weinen über + Akk – плакати

через (щось), bedauern + Akk – жалкувати про (когось / щось); **A2:** Kummer – горе, печаль, Trauer – скорбота, жалоба, betrübt – засмучений, niedergeschlagen – пригнічений, bedrückt – пригнічений, сумний, leiden unter + Dat – страждати через (щось, обставини), sich betrüben über + Akk – сумувати через (щось), das Herz ist schwer – важко на серці;

– **злість (der Ärger)** – **A1:** der Ärger злість, wütend – розлючений, ärgerlich – роздратований, ärgern (sich) (über + Akk) – злитися на щось / когось, wütend sein (auf + Akk) – бути злим на когось / щось, schimpfen (über + Akk / mit + Dat) – сваритися через щось / сваритися з кимось; **A2:** Wut – лють, Zorn – гнів, Verärgerung – роздратування, zornig – гнівний, verärgert – ображений, роздратований, zornig sein (auf + Akk) – бути гнівним на когось / щось, fluchen (über + Akk) – лятися через щось, sich empören (über + Akk) – обурюватися через щось, den Ärger rauslassen – випустити злість, in Rage geraten – розлютитися, увійти в лють;

– **інтерес, зацікавленість (Interesse)** – **A1:** Interesse – інтерес, interessiert – зацікавлений, neugierig – допитливий, цікавий, sich interessieren (für + Akk) – цікавитися чимось, neugierig sein (auf + Akk) – цікавий до чогось; **A2:** Faszination – захоплення, Neugierde – цікавість, Begeisterung – захоплення, fasziniert – захоплений, вражений, sich begeistern (für + Akk) – захоплюватися чимось, wissbegierig sein – бути допитливим, ein großes Interesse haben an + Dat – мати великий інтерес до чогось, die Neugier wecken – викликати цікавість;

– **довіра (Vertrauen)** – **A1:** Vertrauen – довіра, Glauben – віра, vertrauen (auf + Akk) – довіряти чомусь, glauben (an + Akk) – вірити в когось / щось, jemandem vertrauen – довіряти комусь; **A2:** Zutrauen – віра в можливість когось, Verlässlichkeit – надійність, vertrauensvoll – довірливий, сповнений довіри, vertrauenswürdig – надійний, такий, що заслуговує на довіру, zuverlässig – надійний, treu – вірний, відданий, vertrauen haben in + Akk – мати довіру до когось, auf jemanden/etwas vertrauen – покладатися на когось / щось;

– **очікування (die Erwartung)** – **A1:** Warten – чекання, warten (auf + Akk) – чекати на щось / когось, erwarten – очікувати, abwarten – чекати, терпеливо очікувати; **A2:** Erwartung – очікування, Hoffnung – надія, erwartungsvoll – сповнений очікування, hoffnungsvoll – сповнений надії, оптимістичний, ungeduldig – нетерплячий, hoffen (auf + Akk) – сподіватися на щось, Vorfreude haben – мати передчуття, з нетерпінням чекати, auf etwas gespannt sein – бути напруженим, збудженим через очікування;

– **огида (Abscheu)**: **A1:** unangenehm – неприємний, mir ist übel – мені погано (огидно), das ist widerlich – це огидно; **A2:** Abscheu – огида, Ekel – огида, відраза, Widerwille – відраза, неприємне по-

чуття, ekelig – огидний, бридкий, widerlich – огидний, неприємний, ekelhaft – огидний, бридкий, sich ekeln vor + Dat – відчувати огиду до чогось, sich schütteln vor Ekel – здригатися від огиди, es widerstrebt mir – мені це противно (викликає огиду);

– **сором, сором'язливість (Scham)**: **A1:** Scham сором, schüchtern – сором'язливий, боязкий, sich schämen – соромитися, rot werden – червоніти, червоніти від сорому, es ist mir peinlich – мені соромно, мені незручно; **A2:** Schüchternheit – сором'язливість, скромність; schamhaft – сором'язливий, скромний, verlegen – збентежений, сором'язливий (відчуття збентеження через сором), peinlich – соромно, незручно (викликає сором), verlegen sein – бути збентеженим, sich wie ein Schuljunge fühlen – відчувати себе сором'язливим, як школяр;

– **провина (Schuld)**: **A1:** Schuld – провинна, schuldig – винний, sich schuldig fühlen – відчувати себе винним, sich für etwas entschuldigen – вибачитися за щось, schuldig sein – бути винним; **A2:** Schuldgefühl – почуття провинни, schuldgefühlig – той, хто відчуває провинну, jemandem etwas schulden – бути винним комусь (морально або фінансово), die Schuld auf sich nehmen – взяти провинну на себе, jemandem die Schuld geben – звинувачувати когось;

– **спокій (Ruhe)**: **A1:** die Ruhe – спокій, die Stille – тиша; ruhig – спокійний, still – тихий; **A2:** die Entspannung – розслаблення, entspannt – розслаблений, zufrieden – задоволений, спокійний, sich beruhigen – заспокоюватися, sich entspannen – розслаблятися, Bleib ruhig! – заспокойся!

Навчання лексичних засобів вираження емотивності мовлення слід здійснювати в чотирьох видах мовленнєвої діяльності – в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. Для цього пропонуємо дві групи вправ: I група – вправи на формування навичок уживання та розуміння лексичних одиниць (з їхніми граматичними характеристиками), які слугують для вираження емоційних станів, у чотирьох видах мовленнєвої діяльності – аудіюванні, читанні, говорінні та письмі; II група – вправи / завдання на формування умінь розуміння емотивної інформації тексту під час аудіювання та читання, а також умінь виражати емоції на рівні тексту в говорінні та письмі.

I група вправ – вправи на формування навичок уживання та розуміння лексичних одиниць (з їхніми граматичними характеристиками), які слугують для вираження емоційних станів, у чотирьох видах мовленнєвої діяльності – аудіюванні, читанні, говорінні та письмі.

Вправа. Мета: формування навичок розуміння лексичних одиниць (з їхніми граматичними характеристиками), які виражають емоційні стани, *під час аудіювання.*

Інструкція: Hören Sie und ergänzen Sie den Text mit den entsprechenden Wörtern

Heute ist das Wetter sehr schön. Die Sonne scheint und der Himmel ist klar. Ich bin sehr _____ (glücklich), weil das warme Frühlingswetter viel _____ (Fröhlichkeit) bringt. Die Menschen spazieren im Park und _____ (lachen), sie genießen die Wärme. Ich (freue mich aus vollem Herzen), denn so ein Wetter macht wirklich _____ (Vergnügen) und man möchte viel Zeit draußen verbringen. Die Vögel singen und die Blumen blühen. Es ist ein Tag, an dem man einfach nur _____ (freuen) kann. Kinder spielen auf der Wiese und ihre Freude ist überall zu sehen. Auch ich _____ (jubel), weil solche Tage so selten und besonders sind. Ich habe viel _____ (Freude) an der Natur und freue mich über jeden Moment. Das _____ (Glück), das ich heute spüre, möchte ich mit allen teilen.

Вправа. Мета: формування навичок розуміння лексичних одиниць (з їхніми граматичними характеристиками), які виражають емоційні стани, *під час читання*.

Інструкція: Lesen Sie den Text und ordnen Sie die markierten Wörter ihrer Übersetzung zu.

Heute ist das Wetter grau und es regnet. Viele Menschen sind (1) *traurig* und betrübt wegen des Wetters. Der Himmel ist dunkel, und es regnet den ganzen Tag. Viele sind (2) *niedergeschlagen* und bedrückt, weil sie die Sonne vermissen. Ich (3) *weine über* das schlechte Wetter, weil ich die Sonne mag. Das Wetter macht mich manchmal betrübt und mein (4) *Herz ist schwer*. Viele (5) *leiden unter* dem Regen, weil sie nicht oft draußen sein können. Das lange Regenwetter macht viele Menschen müde und traurig. Ich (6) *bedauere* die Tage ohne Sonne. Meine Freunde (7) *betrüben sich* auch über das Wetter, weil es schwer ist, fröhlich zu sein, wenn es regnet. Ich hoffe, dass bald die Sonne scheint und (8) *die Traurigkeit* weggeht. Dann sind alle wieder froh und glücklich. Bis dahin versuchen wir, trotzdem positiv zu bleiben und kleine Dinge zu genießen.

1) traurig	A) плакати через
2) niedergeschlagen	B) пригнічений
3) weine über	C) важко на серці
4) Herz ist schwer	D) страждати через
5) leiden unter	E) жалкувати
6) bedauere	F) сумток
7) betrüben sich	G) сумний
8) die Traurigkeit	H) сумувати

Вправа. Мета: формування навичок вживання лексичних одиниць (з їхніми граматичними характеристиками), які виражають емоційні стани, *під час говоріння*.

Інструкція: Beantworten Sie die Fragen mündlich.

Hast du Angst vor Hunden?

Was macht dir Angst?

Bist du schon einmal richtig erschrocken? Erzähle!
 Fühlst du dich manchmal ängstlich in der Dunkelheit?
 Wann hast du dich das letzte Mal gefürchtet?
 Was macht dir manchmal Unruhe?
 Hast du schon einmal jemandem Angst gemacht?
 Was hat dich überrascht?
 Kannst du dich an einen Moment erinnern, in dem du erstaunt warst?
 Glaubst du, dass Überraschungen immer gut sind?

Вправа. Мета: формування навичок вживання лексичних одиниць (з їхніми граматичними характеристиками), які виражають емоційні стани, *під час письма*.

Інструкція: Ergänzen Sie die Sätze schriftlich mit den Wörtern aus der Wortliste.

Wenn ich etwas Neues sehe, bin ich
 Wenn jemand unerwartet kommt, bist du
 Wenn sich das Wetter schnell ändert, wir.
 Wenn seine Freunde nicht kommen, ist er
 Wenn etwas schiefgeht, ist sie
 Wenn jemand lügt, bin ich
 Wenn man lange warten muss, seid ihr
 Wenn man betrogen wird, ist er
 Wenn interessante Geschichten erzählt werden, sind wir
 Wenn sie schöne Bilder sieht, ist sie
 Wenn Leute ehrlich zu mir sind, bin ich
 Wenn du anderen hilfst, bist du ...
 Wenn wir laute Geräusche hören, haben wir ...
 Wenn es draußen dunkel ist, hat sie
Довідка: erstauen, überrascht, staunen, traurig, betrübt, wütend, ärgerlich, zornig, interessiert, fasziniert, vertrauensvoll, zuverlässig, Angst, Furcht.

II група вправ / завдань – вправи / завдання на формування умінь розуміння емотивної інформації тексту під час аудіювання та читання, а також умінь виражати емоції на рівні тексту в говорінні та письмі.

Комплекс завдань на формування умінь розуміння емотивної інформації тексту під час **аудіювання та читання тексту**.

Дотекстовий етап:

– вступ до проблематики тексту з одночасною активізацією мовних засобів вираження емотивності;
 – зняття труднощів, пов'язаних з емотивністю тексту для аудіювання / читання (наприклад, аналіз незнайомих мовних засобів на позначення емоцій);
 – прогнозування емотивного змісту тексту;
 – формулювання комунікативної настанови на сприйняття та розуміння емотивної інформації тексту (розуміння основного змісту – емотивності тексту, розуміння деталей, які стосуються емоцій, виявлення / пошук фрагментів тексту, які містять емотивну інформацію).

Завдання. Мета: вступ до проблематики тексту, активізація лексико-граматичних засобів вираження емотивності мовлення; розвиток умінь говоріння.

Інструкція: *Vervollständigen Sie die folgenden Sätze, antworten Sie dabei auf die Frage "Welche Emotionen ruft schlechtes Wetter bei Ihnen hervor?"*

Ich bin ärgerlich, wenn...

Ich bin verärgert, wenn...

Ich bin traurig, wenn...

Ich ärgere mich, wenn...

Ich bin betrübt, wenn...

Завдання. Мета: зняття лексичних труднощів в аудіюванні, розширення словникового запасу студентів.

Інструкція: *Erklären Sie die Bedeutung der angegebenen Phrasen: "wir konnten den Ärger nicht halten", "darüber lachen".*

Завдання. Мета: формування умінь прогнозування емотивного змісту тексту під час аудіювання.

Інструкція: *Welche Emotionen kann "ein misslungener Spaziergang" hervorrufen?*

Завдання. Мета: формування умінь сприйняття та розуміння емотивної інформації тексту під час аудіювання (розуміння основного змісту – емотивного наповнення тексту).

Інструкція: *Hören Sie den Text und sagen Sie, welche Emotionen die Verschlechterung des Wetters bei den Freunden hervorgerufen hat?*

Ein misslungener Spaziergang

Letzte Woche bin ich mit meinen Freunden spazieren gegangen. Wir wollten das schöne Wetter genießen. Aber plötzlich wurde das Wetter schlecht. Es fing an zu regnen und zu stürmen. Ich war sehr ärgerlich, weil ich keinen Regenschirm dabei hatte. Meine Freunde waren auch verärgert, weil sie nass wurden.

Wir ärgerten uns über das schlechte Wetter. Ich wurde wütend und schimpfte über den Regen. Manche Freunde waren zornig, weil der Spaziergang ruiniert war. Wir fluchten über das Wetter und konnten den Ärger nicht halten.

Am Ende ließen wir den Ärger raus und gingen schnell nach Hause. Ich war in Rage geraten, weil ich den Tag anders geplant hatte. Es war eine sehr schlechte Erfahrung, aber jetzt kann ich darüber lachen.

На текстовому етапі студенти слухають / читають текст, сприймають та розуміють емотивну інформацію.

Післятекстовий етап:

– контроль розуміння (розуміння основного змісту – емотивності тексту, розуміння деталей, які стосуються емоцій);

– обговорення змісту тексту, формування умінь говоріння:

Завдання. Мета: перевірка розуміння емотивної інформації тексту під час аудіювання (розуміння основного змісту – емотивного наповнення тексту).

Інструкція: *Beantworten Sie die Frage, die vor dem Hörverstehen gestellt wurde: Welche Emotionen hat die Verschlechterung des Wetters bei den Freunden hervorgerufen?*

Завдання. Мета: перевірка розуміння емотивної інформації тексту під час аудіювання (розуміння основного змісту – емотивного наповнення тексту).

Інструкція: *Hören Sie sich den Text noch einmal an und lösen Sie die Testaufgaben.*

Wie fühlte sich der Erzähler, als das Wetter plötzlich schlecht wurde?

a) glücklich

b) ärgerlich

c) ruhig

d) überrascht

Warum waren die Freunde des Erzählers verärgert?

a) Sie hatten Hunger.

b) Sie wurden nass.

c) Sie hatten keine Lust zu spazieren.

d) Sie wollten nach Hause gehen.

Wie haben die Freunde ihren Ärger ausgedrückt?

a) Sie lachten.

b) Sie schimpften und fluchten.

c) Sie spielten Spiele.

d) Sie machten Fotos.

Wie beschreibt der Erzähler seine Gefühle am Ende des Spaziergangs?

a) Er war froh.

b) Er war in Rage geraten.

c) Er war enttäuscht, aber ruhig.

d) Er war müde.

Was sagt der Erzähler über die Erfahrung jetzt?

a) Er kann jetzt darüber lachen.

b) Er möchte nie wieder spazieren gehen.

c) Er ist immer noch wütend.

d) Er denkt, dass das Wetter schön war.

Завдання. Мета: формування умінь діалогічного мовлення на основі аудіотексту.

Інструкція: *Beantworten Sie die Fragen:*

Warum sind die Freunde wütend und ärgerlich? Wie sprechen die Personen über ihren Ärger? Was kann man machen, wenn das Wetter schlecht ist? Warum lacht die Person jetzt über den schlechten Tag?

Завдання. Мета: формування умінь монологічного мовлення на основі тексту.

Інструкція: *Erzählen Sie, welche Emotionen schlechtes Wetter bei Ihnen hervorruft. Was tun Sie, um die Wut auf gesunde Weise abzubauen?*

Комплекс завдань на формування умінь уживання засобів вираження емотивності в **МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ**. Цей комплекс охоплює комунікативні завдання, орієнтовані на формування умінь продуку-

вати емотивно забарвлені монологи. Для того, щоб студенти використовували в монологічному мовленні засоби емотивності, слід застосовувати орієнтири-опори, які їх мотивуватимуть до цього. До таких орієнтирів-опор відносимо план монологу з відповідними пунктами, спрямованими на висловлення або опис емоцій, лексичні опори – засоби вираження емотивності (опори характерні для початкового рівня навчання), невербальні опори, які можуть слугувати стимулами для висловлення емоцій.

Завдання. Мета: формування умінь продукувати емотивно марковане монологічне мовлення, вживати засоби вираження емотивності в монологічному мовленні.

Інструкція: *Beschreiben Sie das Wetter, das auf den Bildern dargestellt ist. Äußern Sie Ihre Emotionen, die dieses Wetter bei Ihnen hervorruft. Verwenden Sie den unten angegebenen Plan und die Hilfsphrasen.*

Beschreibungsplan

1. Beschreiben Sie die Jahreszeit und das Wetter, das auf dem Bild dargestellt ist.
2. Welche Emotionen empfinden die Menschen auf den Bildern?
3. Welche Gefühle ruft dieses Wetter bei Ihnen hervor?

Фрази-опори:

vor Freude lachen
aus vollem Herzen freuen
sich betrüben über + Akk
das Herz ist schwer
zornig sein (auf + Akk)
ihr / ihm / mir / uns ist lustig, wenn...
ihr / ihm / mir / uns ist fröhlich, wenn...
ihr / ihm / mir / uns ist traurig, wenn...
ihr / ihm / mir / uns ist unruhig, wenn...
es macht sie / ihn / mich / uns traurig.

		
<p>https://www.philips.ua/c-e/takingcare-blog/taking-care-of-yourself/nature-heals.html</p>	<p>https://uareview.com/u-lvovi-dosch/</p>	<p>https://espresso.tv/svit-u-ssha-virue-khurdelitsya-skasovani-aviareysi-i-peredviborchi-zakhodi</p>

Комплекс завдань на формування умінь уживання засобів вираження емотивності в **діалогічному мовленні**. Цей комплекс охоплює комунікативні завдання, орієнтовані на формування умінь продукувати емотивно забарвлені діалоги. Для того, щоб мотивувати студентів використовувати засоби вираження емотивності в діалогічному мовленні, потрібно, на нашу думку дотримуватися таких вимог: наявність завдання, орієнтованого на висловлення емоцій, в описі мовленнєвої ситуації; наявність вербальних опор, які слід використовувати під час діалогу; використання невербальних опор, які можуть слугувати стимулами для висловлення емоцій.

Картинки-опори:

	
<p>https://tsn.ua/exclusive/v-ukrayini-vipav-pershiy-snig-de-same-zustrilisya-osin-i-zima-i-yak-pogodna-anomaliya-chekaye-na-krayinu-2670486.html</p>	<p>https://kyiv.novyny.live/pervyi-sneg-v-kieve-sinoptiki-nazvali-datu-51972.html</p>

Фрази-опори:

Ich freue mich über	Ich bin heute traurig, weil...
Ich bin heute richtig fröhlich, weil...	Ich bedauere, dass
aus vollem Herzen	Ich bin betrübt über
Ich habe viel Freude an	Ich leide unter
Ich bin wirklich erfreut über	Mein Herz ist heute einfach schwer, weil...

Комплекс завдань на формування умінь уживання засобів вираження емотивності в **письмі**. Цей комплекс охоплює комунікативні завдання на написання зв'язних текстів, у яких використовуються засоби вираження емоцій. До таких завдань уналежнюємо: написання есе про певну подію чи вчинок, у якому здобувачі освіти мають висловити свої емоції; написання приватного листа, у якому описують подію, що їх найбільше вразила; опис емоцій на основі картинки, емоційний коментар до відео, новини тощо. Для формування умінь продукувати писемне емотивно марковане мовлення потрібно: ознайомити студентів з матеріалами (подіями, вчинками, новинами тощо), які можуть викликати емоції; поставити комунікативне завдання, спрямоване на висловлення емоцій, ознайомити студентів із жанровими (зокрема структурними) особливостями тексту, в межах якого буде продукуватися мовлення, використовувати вербальні опори для засобів вираження емоцій.

Завдання. Мета: формування умінь уживання засобів вираження емотивності в писемному мовленні.

Інструкція: *Schreibe einen Brief an einen Freund oder eine Freundin. Erzähle von einem Ereignis, das dich sehr beeindruckt hat. Das kann eine schwierige Situation sein, schlechte oder gute Nachrichten oder schöne oder schlechte Erlebnisse. Beschreibe das Ereignis und erzähle, wie du dich fühlst und was du denkst. Nutze einfache Sätze und Wörter. Am Ende schreibe einen freundlichen Gruß oder einen guten Wunsch.*

Фрази-опори: Ich freue mich über.... Das macht mich sehr Wir lachen vor Ich bin froh Aus vollem Herzen Ich habe Angst vor ist sehr ängstlich. Ich fürchte mich vor Er zittert vor wird mir Angst und Bange. Ich bin überrascht von ... Ich staune über Er weint vor... . Das macht mich Mein Herz ist schwer. Ich fühle mich

Такі завдання можуть сприяти розвитку умінь писати зв'язні тексти з емоційним забарвленням, виражати письмово емоції.

Підсумовуючи сказане вище, можемо зробити **висновок**, що навчання емотивного мовлення має розпочинатися студентами-германістами із початкового рівня вивчення німецької мови. На етапі А1–А2 студенти повинні оволодіти лексичними засобами, які позначають одинадцять базових емоцій – радість, страх, подив, смуток, злість, інтерес, довіра, очікування, огида, сором, провина. Ці лексичні засоби повинні відповідати таким критеріям: семантичної цінності, відповідності лексики комунікативним

потребам на відповідному рівні володіння мовою, експліцитності, лексико-граматичної конгруентності. Навчання засобів емотивного мовлення слід здійснювати за допомогою двох груп вправ – І група – вправи на формування навичок уживання та розуміння лексичних одиниць (з їхніми граматичними характеристиками), які слугують для вираження емоційних станів, у чотирьох видах мовленнєвої діяльності – аудіюванні, читанні, говорінні та письмі; ІІ група – вправи / завдання на формування умінь розуміння емотивної інформації тексту під час аудіювання та читання, а також умінь виражати емоції на рівні тексту в говорінні та письмі.

Перспективою подальших досліджень вважаємо здійснення добору лексики для середнього та просунутого рівнів володіння німецької мови, а також розроблення комплексів вправ та завдань для навчання студентів-германістів емотивного мовлення на цих рівнях.

Конфлікт інтересів

Автори не мають потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Жара, А. О. (2022). *Методика навчання емотивної лексики учнів 11-х класів на уроках англійської мови* (Master's thesis, Хмельницький національний університет).
- Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (2003): вивчення, викладання, оцінювання. Відділ сучасних мов, Страсбург. Ленвіт.
- Захарія, А. С. (2025). *Навчання емотивного мовлення на уроках англійської мови в 11 класі філологічного напрямку* (Master's thesis, Київський національний університет імені Тараса Шевченка).
- Кудіна, О. Ф., Феклістова, Т. О. (2007). *Deutsch für Anfänger / Німецька мова для початківців. Підручник для студентів вищих навчальних закладів*. Нова книга.
- Михайлюк, К. Л. (2023). *Методи навчання емотивної лексики учнів 11-х класів закладів загальної середньої освіти на уроках англійської мови* (Master's thesis, Волинський національний університет імені Лесі Українки).
- Мосьпан, Н. В. (2009). *Навчання емоційно-модальної інтонації з використанням автентичних відеокурсів (англійська мова, II курс мовного вищого закладу освіти)* [Doctoral dissertation, Київський національний лінгвістичний університет].
- Подосиннікова, Г. І., & Мокренко, В. С. (2023). *Потенціал використання автентичних карикатур у формуванні компетентності в монологічному мовленні майбутніх учителів англійської мови*. Trends in the development of philological education in the era of digitalization: European and national contexts : Scientific monograph. Baltija Publishing, 658–682.
- Селіванова, О. О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник*. Довкілля-К.
- Christian Fandrych, Ulrike Tallowitz "Sage und schreibe" Übungswortschatz Grundstufe Deutsch in 99 Kapiteln. – Stuttgart, Ernst Klett Sprachen, 2005.
- Duckstein, B. (2016). Ester Haertl Zwischendurch mal ... Wortschatz. Niveau A1 – A2. Ismaning: Hueber, 120.

- Evans S. Menschen (2019a) A1.1. Deutsch als Fremdsprache. Kursbuch / Sandra Evans, Angela Pude, Franz Specht. Ismaning: Hueber, 104.
- Evans S. Menschen A1.2. (2019b) Deutsch als Fremdsprache. Kursbuch / Sandra Evans, Angela Pude, Franz Specht. Ismaning: Hueber, 96.
- Glass-Peters S. (2016a) Menschen A1.1. Deutsch als Fremdsprache. Arbeitsbuch /Sabine Glas-Peters, Angela Pude, Monika Reimann. Ismaning: Hueber, 109.
- Glass-Peters S. (2016b) Menschen A1.2. Deutsch als Fremdsprache. Arbeitsbuch /Sabine Glas-Peters, Angela Pude, Monika Reimann. Ismaning: Hueber, 109.
- Habersack Ch. (2020) Menschen A2.1. Deutsch als Fremdsprache. Kursbuch/Charlotte Habersack, Angela Pude, Franz Specht. Ismaning: Hueber, 100.
- Izard, C. E. (1992). Basic emotions, relations among emotions, and emotion-cognition relations. *Psychological Review*, 99(3), 561–565. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.99.3.561>
- Plutchik, R. (1980). A general psychoevolutionary theory of emotion. In R. Plutchik & H. Kellerman (Eds.), *Emotion: Theory, Research, and experience*, 1: Theories of emotion (pp. 3–33). Academic Press.
- Wortschatztrainer Deutsch als Fremdsprache (2016): Üben, erweitern, wiederholen. Niveau A1 – B1, Duden, 208.
- Mospan, N. V. (2009). Navchannia emotsiino-modalnoi intonatsii z vykorystanniam avtentychnykh videokursiv (anhliiska mova, II kurs movnoho vyshchoho zakladu osvity) [Doctoral dissertation, Kyivskiy natsionalnyi linhvistychnyi universytet].
- Podosynnikova, H. I., & Mokrenko, V. S. (2023) Potentsial vykorystannia avtentychnykh karykatur u formuvanni kompetentnosti v monolohichnomu movlenni maibutnykh uchyteliv anhliiskoi movy. Trends in the development of philological education in the era of digitalization: European and national contexts : Scientific monograph. Baltija Publishing, 658–682.
- Selivanova, O. O. (2008) Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy : pidruchnyk. Dovkillia-K.
- Christian Fandrych, Ulrike Tallowitz “Sage und schreibe” Übungswortschatz Grundstufe Deutsch in 99 Kapiteln. – Stuttgart, Ernst Klett Sprachen, 2005. – 265 S.
- Duckstein B. (2016) Ester Haertl Zwischendurch mal ... Wortschatz. Niveau A1 – A2. Ismaning: Hueber, 120.
- Evans S. Menschen (2019a) A1.1. Deutsch als Fremdsprache. Kursbuch / Sandra Evans, Angela Pude, Franz Specht. Ismaning: Hueber, 104.
- Evans S. Menschen A1.2. (2019b) Deutsch als Fremdsprache. Kursbuch / Sandra Evans, Angela Pude, Franz Specht. Ismaning: Hueber, 96.
- Glass-Peters S. (2016a) Menschen A1.1. Deutsch als Fremdsprache. Arbeitsbuch /Sabine Glas-Peters, Angela Pude, Monika Reimann. Ismaning: Hueber, 109.
- Glass-Peters S. (2016b) Menschen A1.2. Deutsch als Fremdsprache. Arbeitsbuch /Sabine Glas-Peters, Angela Pude, Monika Reimann. Ismaning: Hueber, 109.
- Habersack Ch. (2020) Menschen A2.1. Deutsch als Fremdsprache. Kursbuch/Charlotte Habersack, Angela Pude, Franz Specht. Ismaning: Hueber, 100.
- Izard, C. E. (1992). Basic emotions, relations among emotions, and emotion-cognition relations. *Psychological Review*, 99(3), 561–565. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.99.3.561>
- Plutchik, R. (1980). A general psychoevolutionary theory of emotion. In R. Plutchik & H. Kellerman (Eds.), *Emotion: Theory, Research, and experience*, 1: Theories of emotion (pp. 3–33). Academic Press.
- Wortschatztrainer Deutsch als Fremdsprache (2016): Üben, erweitern, wiederholen. Niveau A1 – B1, Duden, 208.

REFERENCES

- Zhara, A. O. (2022). Metodyka navchannia emotyvnoi leksyky uchniv 11-kh klasiv na urokakh anhliiskoi movy (*Master's thesis*, Khmelnytskyi natsionalnyi universytet).
- Zahalnoievropeiski rekomendatsii z movnoi osvity* (2003): vyvchennia, vykladennia, otsiniuvannia. Viddil suchasnykh mov, Strasburh. Lenvit.
- Zakhariia, A. S. (2025). Navchannia emotyvnogo movlennia na urokakh anhliiskoi movy v 11 klasi filolohichnoho napriamu (Master's thesis, Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka).
- Kudina, O. F., Feklistova, T. O. (2007). Deutsch für Anfänger / Nimetska mova dlia pochatkivtsiv. Pidruchnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv. Nova knyha.
- Mykhailiuk, K. L. (2023). Metody navchannia emotyvnoi leksyky uchniv 11-kh klasiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity na urokakh anhliiskoi movy (Master's thesis, Volynskiy natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky).

Дата надходження до редакції 12.10.2025 р.
Рекомендовано до друку 25.10.2025 р.

CC Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)